

“การทำนุบำรุงศิลปะ
และวัฒนธรรมของชาติ”
ต้องปลูกฝังให้เห็นถึง
ความสำคัญและคุณค่า
ในเรื่อง “ศิลปะและวัฒนธรรม”

การทำนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม

โดย ศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ พรุ่งใจรัมย์*

ภารกิจหลักสำคัญประการหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษาคือ “การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ” ต้องปลูกฝังให้เห็นถึงความสำคัญและคุณค่าในเรื่อง “ศิลปะและวัฒนธรรม” และส่งเสริม พัฒนา สร้างความมีสุนทรีย์และวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้น สร้างสภาพแวดล้อมที่สวยงามอย่างมีรสนิยม วัฒนธรรมอันดีงาม ช่วยปลูกฝังรากฐานจิตสำนึกและวิถีชีวิตที่ดีงาม มีความเชื่อมั่นในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า เพื่อให้สามารถรองรับกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทั้งในเรื่องความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรมใหม่ๆ ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องมีนโยบายและการดำเนินงานทั้งในระดับบุคคล และสถาบัน เพื่อสนับสนุนในลักษณะที่เป็นโครงการและให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน

ศิลปะ: หมายถึง งานสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมสร้างสุนทรีย์ ความงาม และความสุข แก่ผู้คน สภาพแวดล้อม และสังคม เพื่อพัฒนาการยกระดับความมีรสนิยม ความสุนทรีย์ เข้าใจคุณค่าและความสำคัญของศิลปะ ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ประกอบด้วย (1) ทัศนศิลป์ (Visual Arts) ได้แก่ ผลงานด้านจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ภาพถ่าย ภาพยนตร์ สื่อประสม สถาปัตยกรรมและงานออกแบบประเภทอื่นๆ (2) ศิลปะการแสดง (Performing Arts) ได้แก่ ดุริยางคศิลป์ นาฏยศิลป์ รวมถึงการแสดงรูปแบบต่างๆ และ (3) วรรณศิลป์ (Literature) ซึ่งได้แก่บทประพันธ์และกวีนิพนธ์รูปแบบต่างๆ

วัฒนธรรม หมายถึง ความเจริญงอกงามของมวลมนุษย์ที่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง เช่น เรื่องความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ ก่อให้เกิดวัฒนธรรม โดยสามารถเห็นได้จากพฤติกรรมในวิถีชีวิตและสังคม รวมทั้งผลที่เกิดจากกิจกรรมหรือผลผลิตกิจกรรมของมนุษย์ วัฒนธรรมมีลักษณะเฉพาะและมีลักษณะสากล เปลี่ยนแปลงตามสมัยนิยม วัฒนธรรมปัจจุบันที่ดีควรมีความสอดคล้องกับความเป็นสากล แต่มีรากฐานของวัฒนธรรมตนเองที่มีคุณค่า สำหรับวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษา หมายถึง วัฒนธรรมที่แสดงความเป็นอุดมศึกษาที่ถือเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม มีความเจริญงอกงามทางปัญญา ความรู้ ความคิด ทัศนคติ และจิตใจ กรรมมีน้ำใจเสียสละและการมีส่วนร่วมกับสังคม สามารถเป็นผู้นำที่ดี และเป็นที่ยังของสังคม มีวัฒนธรรมในวิถีชีวิตมหาวิทยาลัยที่น่าศรัทธาเป็นที่ยอมรับ มีบทบาทต่อการปกป้องวัฒนธรรมที่ดีงามของไทย และพัฒนาแนวทางการดำรงชีวิตท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมสากลได้เหมาะสมอย่างฉลาดรู้

ดังนั้นการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมเพื่อการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษานั้นสามารถทำได้ในลักษณะ ดังนี้

1. การส่งเสริมสนับสนุน โดยจะต้องคำนึงถึงด้านการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ (PDCA) อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง การบรรลุเป้าหมายตามแผนการก่อให้เกิดประโยชน์และสร้างคุณค่าต่อชุมชนภายใน/ภายนอก และการได้รับการยกย่องระดับชาติและ/หรือนานาชาติ

2. การพัฒนา สามารถทำได้โดยเน้นด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถาบันที่ก่อให้เกิดวัฒนธรรมที่ดี การพัฒนาสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัยของอาคารสถานที่ สะอาด ถูกสุขลักษณะ และตกแต่งอย่างมีความสุนทรีย์ การปรับแต่งและรักษาภูมิทัศน์ให้สวยงาม สอดคล้องกับธรรมชาติ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การจัดให้มีพื้นที่และกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เอื้อและส่งเสริมให้นักศึกษาและบุคลากรมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ

ในการดำเนินงานดังกล่าว สิ่งที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องคำนึงถึงคือ “สุนทรีย์ทางศิลปะและวัฒนธรรม” ซึ่งถือเป็นคุณค่าทางความงามของศิลปะและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการรับรู้และความรู้สึก สามารถจรรโลง

* ผู้อำนวยการสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

จิตใจให้มีความสุข มีรสนิยม ก่อให้เกิดวิถีชีวิตมนุษย์ที่งดงาม สามารถอยู่ร่วมกัน
ในสังคมที่เข้าใจและผูกพัน ตลอดจนการรับรู้ถึงคุณค่าที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม
ของศิลปะและวัฒนธรรมเชิงประวัติศาสตร์เพื่อการดำรงรักษาสืบต่อไป ซึ่งสามารถ
ดำเนินการได้ โดยอาศัยหลัก 3 ส กล่าวคือ

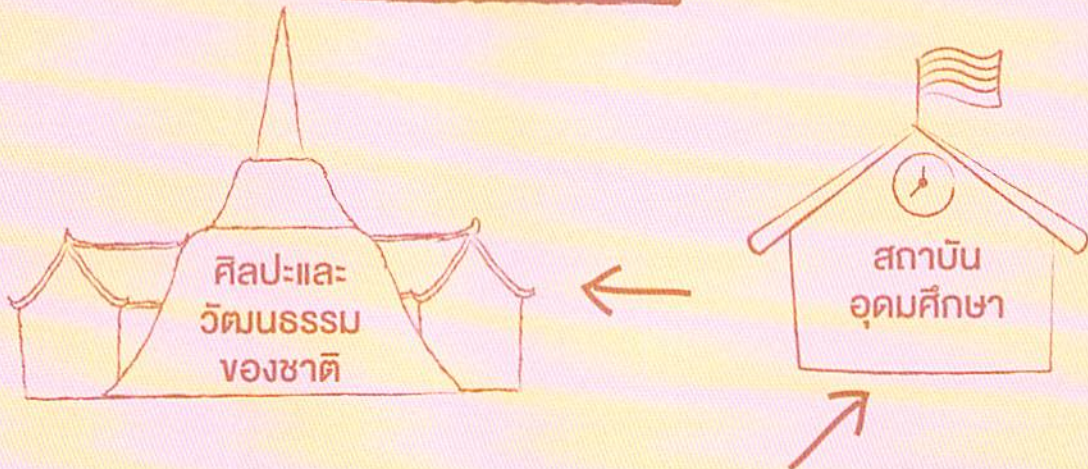
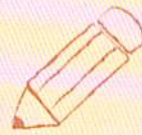
1. **สะอาด** หมายถึง ไม่รก มีระเบียบ รักษาง่าย ใช้สะดวก โดยต้องสะอาด
ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน บริเวณอาคารสถานที่ รวมถึงรอบรั้วสถานศึกษา

2. **สวยงาม** หมายถึง สะอาด ปลอดภัย ไร้มลภาวะ สุขใจ สบายกาย
เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยต้องไปดูว่าที่ไหนมีกลิ่นอับ มีแมลงสาบ หรือหนู การจัดวาง
อุปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอนไว้อย่างเป็นระเบียบ สามารถนำมาใช้ได้อย่างสะดวก
รวดเร็ว

3. **สะดวก** หมายถึง มีการจัดแต่งอาคาร สภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสม
สอดคล้องกับพื้นที่แวดล้อม ไม่สิ้นเปลือง และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อ
สภาพแวดล้อม ยกตัวอย่างเช่น ในแต่ละสถานศึกษาอาจจะนำผลงานทางศิลปะของ
นักศึกษาแต่ละคนมาติดประดับที่ห้องเรียน อาคารเรียน โดยหมุนเวียนกันไปเรื่อยๆ
หรือตกแต่งบริเวณรอบๆ อาคารด้วยศิลปะจัดวางให้ดูสวยงาม

ในการพิจารณา 3 ส นั้น สำหรับสถานศึกษา
จะให้น้ำหนักที่ “ห้องเรียน ห้องสุขา และห้องอาหาร”
ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการตรวจสอบ

การทำนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม

การส่งเสริมและสนับสนุน

1. มีการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ (PDCA)
2. มีการดำเนินงานสม่ำเสมออย่างต่อเนื่อง
3. บรรลุเป้าหมายตามแผน
4. เกิดประโยชน์และสร้างคุณค่าต่อชุมชนภายใน/ภายนอก
5. ได้รับการยกย่องระดับชาติและ/หรือนานาชาติ

การพัฒนา

1. การมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถาบัน
2. สิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัยของอาคารสถานที่
3. ปรับแต่งและรักษาภูมิทัศน์ให้สวยงาม สอดคล้องกับธรรมชาติ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
4. การจัดให้มีพื้นที่และกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เอื้อและส่งเสริมให้นักศึกษาและบุคลากรมีส่วนร่วม
5. ระดมความพึงพอใจของบุคลากรและนักศึกษา

สุนทรียะทางศิลปะ และวัฒนธรรม

1. สะอาด
2. สวยงาม
3. สบายกาย